Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Sermo Capitularis siue refectorialis de sancto Benedicto abbate diligenter conscriptus.

https://hdl.handle.net/1874/461379

ora

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
- de rug van het boek
- de kopsnede
- de frontsnede
- de staartsnede
- het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

Quantū ad ·2ᵐ· triumphum p̄clariſſimū· quē
de hoſte domeſtico ·i· de ꝓpria carne ꝛ ꝯcupi
ſcencijs eius obtinuit: valde nobis egregiū exē
plū reliq̄t: ſꝫ vt p̄mū ita pene ꝛ iſtud inimitabile
īꝑfectis ē· Expedit tn̄ attendere huiuſmodi cum
admiratione ſi forte ſpūs xenodoxie mentē tāge
ret: hac ꝯſideracōne ꝯfuſus abiret· Nichil ei ſic
exſufflat ſtulticiā humane ꝑ ſūp cōnis: ſicut pua
ſūmis ꝯpata· Nouū hoc bellū nouā p̄liandi for
mā req̄rit: qn̄ nō iſtū fugiendo ſupare hoſtem: ſꝫ
cominꝰ ꝯſiſtēdo oꝫ· Quinp̄mo ꝯtinue circūferre
et nutrire: nō extinguē iubemur· Prorſus miſe
randa ꝯditio ꝛ pugna difficilis: in qua pene oēs
ſcī inferiores ſe expti ſunt· Quis ei vmq̄ ita glo
riari auſus fuit: vt nichil ſupfluū nichil dīmutū
carni tribuiſſꝫ: Nichil ocij inertis: nichil laboris
exceſſiui: nichil ſolacij inutilis admiſiſſꝫ· De ipſo
p̄ſerti ieiunio: q̄ diſpar ſentēcia prm̄ ꝯpit: Oēs
ꝑſimoniā cū lege ꝛ euāgelio p̄dicāt: ſꝫ int̄ ſcōs vi
ros tāta diſceptatio fuit: vt nedū pauper hō in
hac parte beſtijs ſit compatus: ſed illis longe in
ferior· Refert ſulpicius in dialago quem cum gal
lo habuit: q̄ in menſura victus tanta ſit differē
cia inter greciam ꝛ galliam: vt quod gallis ē na
tura: grecis ſit crapula· Quod teutonibus eſt vi
ta: italis eſt mors· Ymmo in vna natione pro lo
corum varietate: quod vni ſufficit alteri parum

eſt· Hic de ꝯgregatione qualibet ſentiendū eſt:
penſatis ſinguloꝝ virībꝰ ꝛ corpoꝝ qualitate· Nā
ſunt nōnulli fortes naturaliter· ꝛ ita petulātes ꝯ
vt vix carnē poſſint cohibere a laſciuijs: ꝑ ſolita
ieiunia ꝛ caſtigationes regulares· Alij econtra
ſūt ita imbecilles: vt adhibitis etiaꝫ quibuſcūqꝫ
delicijs: vix poſſint in diuino ſeruitio ſubſiſtere·
Non iam loq̄mur de guloſis aut queruloſis qui
bus nulla ſufficiunt: ſed de timoratis: q̄ grandi
dono prudētie p̄diti: norūt de pua v̄tute magnaꝫ
efficere· Dolent qđ nō poſſūt: et id qđ pn̄t tanta
hilaritate explere feſtināt: vt defectū vniꝰ virtu
tiſ ꝑ aliā ſupplere ex aīo ꝯtendāt· Hic iuxta am
broſianā ſūmam moderarē ſtudent ieiunia ſua: vt
caro mēti nō recalcitret: et nichilominꝰ in cotidi
ano labore nō ſuccūbāt: nec medicoꝝ ope īdigeāt
Hij ſunt vere ſobrij: qui magno diſcretionis lib
ramine exactori ·i· ventri aliq̄d īpendūt: ꝛ aliq̄d
denegant· Non dant vt gulā reſtringāt: ꝛ danc
vt naturā nutriant· De hijs iuxta ſentenciā cice
ronis hoc ſignū accipe: q̄ tales regulam nō abi
tiūt ſꝫ approbant et venerant̄: licet oīa ad lrām
ꝑuarē nō valeāt· Vn̄ ait· Nō legi neqꝫ vidi hoīeꝫ
ſobriū ſuadētē rēpublicā· Hec ē v̄tꝰ q̄ alijs p̄mit
tit̄ v̄tutibꝰ: q̄ ſapientē ꝯſtituūt Oīm hoꝝ excellē
tiū miſterioꝝ· ſcūs pr̄ Bn̄dictꝰ fidel' diſpēſator fa
ctus eſt: q̄ lōge ſ blimiꝰ exēplū edidit q̄ ſubiectiſ

BENEDICTVS. VERGERIVS.

Rario

E. qu

341

Cm

Cm

Cm

Cm

Ra

Theologia

Quarto no. 341.

1. **Adam** M a y e r (Villicus), Sermo capitularis sive refectorialis de S. Benedicto abbate. [Keulen, Arn. Therhoernen c. 1475]. 4o. E. 4o. 341

Type 1. — BMC I p. 209. — C II 5397. — VK 785.

Op het laatste blad: „liber monasterii s. pauli in traiecto inferiori".

(Coloniae, hin. then Hoernen)

Benedictus

Sermo Capitularis ſiue refectorialis de ſancto Benedicto abbate diligenter conſcriptus ·

EGo in innocentia mea ingreſſus ſū· ps ·xxv· Kmi prēs ⁊ i xpō frēs preamandi. fiduciaz magnā prebet apd deū verbū qd audiſtis : vbū vtiqz bonū ⁊ ſuaue. iocundū ⁊ magnificū· Btūs qui habet ptem in ſermone iſto? vt poſſit ſimiliter gloriari non i ſe ſʒ i dn̄o : vt dicat· Ego i innocentia mea igreſſus ſū· Quid illi negari poteſt qui ſp amicus extitit? nec vnq̄ ad inimicitias erupit? Teſte nāqz beato Aug· nichil deo dignius ·nichil cari⁹ ei eſſe poteſt : q̄ vt innocencia tota obſuatione teneatur· In hac grā q̄ excellenter emicuerit beatiſſimus pater Benedict⁹ .cuius hodie feſtiuitate letamur? ſatis patet ex ipſius legenda : quam ſanct⁹ ⁊ ſūmus pontifex magn⁹ Gregori⁹ luculēti ſmone deſcripſit· Vt tamē more eccliaſtico laudabili aliqͩ cū fideli ſtabulario ſupaddam⁹ ? p dei gloria ⁊ tanti viri cōmendatione· licet longe i meritia ob hoc nō pa: pauidi : ſaltē pauca loquamur· Breuiter ergo aduertēdū ē : q̄ triplex repitur in ſacratis libris innocentia· Prima eſt baptiſmalis ? ſcda moralis : tercia ſpūal· Suſcipere et ſuare primā ē multe pulchritudinis ? arripere et continuare ſcdam ē magne fortitudinis : cōſeq

[library stamp]

et tenere terciam ē infinite beatitudinis · Prima
liberat a malo ꝛ ꝑparat ad bona: ſc̄da cōfirmat
in bono ꝛ diſponit ad meliora/ tercia cōſūmat me
liora ꝛ introducit ad optima · De prima dicit̄ · ps ·
lxxxiij · Nō ꝑuabit bonis eos q̄ ābulāt ĩ inocēcia
De · ij · ps · xxxvi · Cuſtodi inocēciā ꝛ vidi eq̄tatē
De · iij · ps · lx · Me autē ꝓpt̄ inocēciā ſuſcepiſti/ et
ꝯfirmaſti me ĩ ꝯſpcū tuo ineťnū · Hic r̄gula ſcōꝝ
patꝝ ē/ ꝙ quanto q̄s in hac vita ꝯſimilioꝛ eſt cri
ſto per meritū: tāto ĩ futura vita conſimilioꝛ ei
erit per premium · Fuit autem criſtus ſumme in
nocētie/ puta qui nullā maculā vnq̄ȝ habuit: ne
qȝ alicui nocuit/ ſed quātū in ſe fuit ꝑ vite ꝑfcōē
oībus ꝓfuit · Et q̄ꝙ ad hanc ſublimitatē nemi
ni ĩter mortales aſcendere datum ſit/ tamen grā
di concertatione ſpirituales viri conatus ſuos ex
tenderunt: ac velud mutuo ſe preuenire cupien
tes cotidie ſudarūt/ quatenus pro poſſe huic puri
tati ſe cōformarent · An autem venerandus pa
ter ſanctus Bn̄dictus aliquā exegerit alacritatē
inter ceteros/ preſens ſermo quantum facultas
ſuppetit diligentius perquirere temptabit · Quo
ad primam igitur innocenciam ſcilicet baptiſma
lem. michil ſingulariter aſſignandum occurrit:
quaſi aliquid pre ceteris relatu dignū egerit aut
acceperit / quia huiuſmodi gracia precipue in
pueris eſt maioris felicitatis q̄ȝ virtutis · Nichil

em̄ opantur aut patiuntur ꝓpter quod mereātur
aſſcribi catalago ſcōꝝ. ſꝫ ex merito xp̄i qd eſt ſuf
ficiens ⁊ infinitū ꝑticipes fiūt ſorti electoꝝ cōnu
meratiqꝫ agminib⁹ angeloꝝ. ſi ante diſcretionis
annos ab hac vita decedāt. Si autē ſupuiuūt.
merentur cōputari inter fideles ī acie eccleſie mi
litantis. in q̄ ſi legitime vſqꝫ ad finē ꝑdurauerint.
cū ipſis glorioſe premiabūtur in eccleſia tri
umphāte. Cōmunis ē hec gracia omnib⁹ q̄ ſacrū
baptiſma ſuſcipiūt. ⁊ nō eſt diſtātia īter iuſtum
et iniuſtū. ſenē ⁊ iuuenē. doctū ⁊ īdoctū. Compat̄
em̄ baptiſmus ꝓbatice piſcine. in quā q̄ deſcēde-
bat. ſanus fiebat a quacūqꝫ detinebat̄ infirmi-
tate. Probaton grece ouis dicit̄ latine. qꝛ oues
et cetera aīalia que in ſacrifitio offerebant̄. p̄mū
ī ea lauabant̄. Sic oīs electus oportet ꝙ p̄mum
lauetur aqua baptiſmi. anq̄ ingrediat̄ ecc̄iã fide
liū. Hec ergo tria baptiſmo cōgruunt. quia cura
tio infirmitatū ſignificat remiſſionē peccatorū.
ouis innocenciā. ſacrificia multiformiū graꝝ col
latōnē. Et hec eſt prima inocencia ſancti patris
Benedicti. quā dĩa clemēcia ſibi cōtulit. ⁊ vſqꝫ
ad annos diſcretionis illibatā cōſeruauit. Vnde
tanta gracia p̄uentus. ac donis dei nō ingrat⁹.
letabundus deīceps ⁊ nūc ⁊ ī eternū decantaē cū
omnibus coheredib⁹ ſuis poteſt dicendo. Ego in
inocencia mea īgreſſus ſum.

Secunda innocencia dicitur moralis ſiue ſo
cialis. quā tūc habere dicit̄ xp̄ianuſ. qn̄ id
q̄d ꝓmittit in baptiſmo. ſeruat ī vita. Hoc ē. vt
nūq̄ admittat aliquā maculā alicuius pc̄ā mor-
talis. Rara eſt hec ⁊ īmenſe difficultatis. maxi-
miſqꝫ laudū p̄conijs extollenda. Et qs eſt hic de
quo talia affirmare audemꝰ. Putas ne ipſis ſup̄
mis ducibus dn̄ici gregis. i. ap̄lis. martiribus.
ceteriſqꝫ precellētibus ſc̄īs admirabilis appare
bit. Si benedictꝰ ē laudabimꝰ eū. ʒ nō īmeri-
to. quia fecit mirabile magnū in tota vita ſua.
Nemo vnq̄ teſte Joſepho magnus habitus eſt.
qui ꝑua vicit. vel a magnis ſuperatus fuit. ſed
qui maioēs coherceuit. et a maximis deici nō potu
it. hic iure magnitudinis titulo decorari meruit.
Et q̄ūq̄ longe ad hec oſtendēda de venerabili pa
tre Benedicto inferiores ſimus. neqꝫ hic ſermo
vt dignū forꝫ venuſtatē dictaminis obtineat. tn̄
qualicūqꝫ feriali ſtilo more femellarū temptabi-
mus quod mens ſuggerit aperire. Sicut enim
ille animi complacentia de grandibus tractant
prelijs. arduiſqꝫ periculis linguam accommo-
dant. ſicam vero fulgentem reſpicere vel cuſpi-
dem attrectare formidant. ſic per omnia nobiſ-
cum actum eſt. qui illuſtrium virorum exempla
conſpicimꝰ. vitamqꝫ et auſteritatem extollimuſ.
ſed tamen in ſolita tepiditate ꝑmanemus Nulla

heu nobis preclara virtus eſt: omnia ſi qua ſunt
exili mēdicitate mercamur· Quia tñ infirme aīe
ſolatiū eſt de fortib⁹ loqui: ſub ſpe qualiſcūqȝ pro
fectus q̄d cepim⁹ pſequamur· In primis igit̄ q̄
glorioſe inclitus pater ſe defenſauit: ⁊ ſuā inno-
centiā cōſeruauit: ex tribus maximis hoſtibus
elucet: quos nobiliter ſupauit· Sunt nāqȝ tres
hoſtes cōtinui qui xp̄ianum militez īpugnāt: et
put frequēcius expugnāt: ita vt vix aliq̄s re-
piatur ſic idoneus: q̄ indempnis eoꝝ euadat inſi
dias· Prim⁹ eſt mūdus cū pompis ⁊ vanitatibus
ſuis: q̄ ſemp nos ad ſe trahē nititur· vt ſpretis
bonis eternis inhe ream⁹ caducis ⁊ tranſitorijs·
Sc̄d̄s eſt caro cū cōcupiſcēcijs et delectacōib⁹ ſu
is: que ſemp rebellat ad uſus racōnē: vt eā au-
tat a v̄tutib⁹ ⁊ ſpiritualib⁹ deſiderijs: ac ſecū de
lectetur in hijs que demulcēt affectus ſuos· Et li-
cet iſte hoſtis īfirmior videat̄ q̄ p̄cedens: tñ qꝛ
ꝓpior ē ⁊ ītimior: ideo bellatorē ſpūalez magis af
fligit· Terci⁹ ē dyabol⁹ cū machinationibus ⁊ im
miſſionib⁹ ſuis: q̄ iugit̄ humane ſaluti infeſtus·
q̄ q̄ teſte beato Jhero· varijs modis bellaē ſoleat·
p̄cipue tñ ad maliciā· inuidiā· ſupbiāqȝ aīm in-
flāmat· Sup oēs iſte formidabilis eſt: tū ꝓpter
nature ſubtilitatē· tū ꝓpter tēporū longeuitatez·
tum ꝓpter incurſuū multiformitatē: tū ꝓpt̄ trium
phorū pl'alitatem· Infatigabilis enim eſt: ſenex

induſtrius · ꝛ experientiſſimus : quippe q̄ clarius
noſcit nos q̄ꝫ ipſi nos : ꝛ omnē aditū ꝑliandi faci
le ꝓtemptat · Vn̄ quidā venerabilis pater cōfor-
miter loquēs ad aplicā ſn̄az q̄ ait : nō eſt nobis
colluctatio adu̇ſus carnē ꝛ ſanguinē : dicit · Pue
riles ſūt tēptationes q̄s ſuſtinem⁹ a carne et mū
do : reſpectu illarū q̄s ſuſtinem⁹ ab antiquo adu̇
ſario · Halitus eīn ipſius ardere facit prunas · i · ſo
pitas paſſiones : ꝛ ſtrīgit caudā ſuā quaſi cedrū
id ē inflexibilem reddit quē finaliter ꝛ ꝓſcē ſupat
Vltra h̄⁹ d̄t btūs Aug⁹ · q̄ꝫ q̄uis ipē ſit leo rugiēs
tiranīes ꝛ querēs quē deuoret : nichilominꝰ ē dra
co ſibilans · i · latēter inſidians · falſa ꝓ veris ꝑ-
ſuadēdo : aut vera ad malū finē ordinādo · Et tūc
eſt magis timēdus : q̄ꝫ hac occaſione efficati⁹ no
cet Ita eīn ſilenter ſub ſpetie boni infundit mēti
venenum : quod hoc miſer homo putat ſuū eſſe
quod defendit : cū reuera ſit ſuaſio ipſius : ſicut
aꝑte beato Martino oſtenſū fuit : qn̄ vidit dya-
bolū ſedentē ſuꝑ collū cuiuſdā tirāni more eq̄tan
tis : ſed inſufflando fugauit eū : ꝛ deinceps tiran
nus mitior apparuit De reliq̄s ꝑplexitatib⁹ atq̄ꝫ
ſtudijs malignis q̄bus aggredit̄ preſerū illos q̄
fortius ſibi reſiſtūt : null⁹ eſt diſſerēdi finis · Om
niū diſcutit mores : naturas ſingulorū rimatur :
et ibi ponit tendicula vbi videt hominez ampli-
us occupari : ſicut leo papa ſcdus teſtatur Vn̄ de

accidit ꝙ valde pauci prochdoloꝛ repiunt̃· q̇ eius
fauces finaliter euadũt: ĩter quos tamẽ paucıſ-
ſimi ſũt ⁊ ſemꝑ fuerũt: qui baptiſmalem innocẽ
tiã contra eius hoꝛrendos ĩpulſus defenſare po-
tuerunt· Sed nũc oſtenſa inimicoꝛũ multifoꝛmi
tate· feritate· ac calliditate: ꝑducam⁹ iam viruꝫ
bellatoꝛẽ ab adoleſcencia ſua: qui vniũſas ma-
chinas eoꝝ deiecit: irruptiones illiſit: deceptiões
deprehendit: ſuãq3 innocẽciam illibatã ſ͛uauit:
veritatẽ peꝛnauit· v̓tutẽ illuſtrauit: necnõ de om
nibus ita glorioſe triũphauit: vt ꝙ dictu mira-
bile ẽ: nec vnq̃ꝫ vel ſaltẽ ſemel toto vite ſue ſpa
tio ſuccubuit· O ter quaterq3 benedictũ ac beatuꝫ
virũ· quẽ ita diuina grã ꝑuenit ĩ benedictionibꝫ
dulcedinis: vt ſic ĩ benedictiõib⁹ iugit̃ creſceret
ꝙ benedictionẽ hereditaret tã peculiarẽ: que hic
ſemel inchoata nõ deficeret: ſꝫ cõtinue aucta per
maneret abſq3 interruptione ĩ ſeculũ ſeculi· Quis
eſt hic dñe quia innotuiſti ei· et ita magnificaſti
nomẽ eius: vt quicũq3 benedixerit ei ſit ille bñ
dictus: Et hec hacten⁹· Iam aggrediamur inue
ſtigare quibus armis vir nobilis tanta patra-
uit trophea: quibus auxilijs tot hoſtium cune-
os proſtrauit· Ubi primum aduertere placeat
magnam prudentiam pueri ſenilis: ymmo ma-
gis admirari delectet diuine operationis munifi
cenciã· Quid enim in eo aliud relucet· q̃ꝫ quoddã

ſingularis electionis ſpecimen? q̄n iam eius īfan
tia ⁊ puericia culmen prefert ſpūalis ꝑfectionis?
Non defuit prudēcia in eligendo? nō fortitudo in
proſequēdo? nō fiducia ī miraculo faciendo. Pu
tares infantulū nōdū ydoneū ad veſtimenta in
duenda. aut ſemitā ignorare ꝑ quā incederet? et
ecce preceps graditur ad dnī volūtatez faciēdā?
et ad omnē iuſticiā ipſi⁹ cōplendam. Elegit con
tra p̄mū hoſtem certamen forte. hoc eſt cōtra mū
di vanitates fugaz? nō qualemcūqȝ ſed acerbiſ
ſimā .i. ſolitariā? vix viris ꝑfectis ſufferibilē. So
litudo enī teſte beato Ihero. grauiſſimū exercitiū
ſpūalis diſcipline a ſanctis deſcribit. Elegit con
tra ſecūdū hoſtē. hoc eſt cōtra carnales cōcupias
ieiuniū? nō qualecūqȝ ſed celeberrimū .i. panē ari
dū cū aqua frigida. Fortiſſimū nāqȝ ieiuniū ē pa
nis ⁊ aqua. vt idez Iheronim⁹ ſcūs pater dicit? ſ;
quia gloriā nō habet ꝓpter generalitatē? ideo q̄
dam alia in vſū ſūpſerūt .ſ. fructus aut radices
et huiuſmodi? vt aſperius carnē affligerent Ele
git contra terciū hoſtem. hoc eſt contra diaboluz
orationē? non quidē tepidam ſed feruentiſſimā?
que nubes penetraret. et graciaz deuotionis re
portaret. Alioquin niſi illa fuiſſet ſibi familiaris?
a propoſito corruiſſet. dicente domino. Vigilate
et orate. Et iterum. Oportet ſemper orare et non
deficere. Vbi Richardus aſſumēs illud dan̄. 2°. tūc

rex danielem in ſublime tulit· Si per danielem recte deuotionē intelligimus: quid aliud erit da nielem in ſublime extolli:q̄ꝫ deuotionis officiū in ter cetera q̄libet officia principale et precipuum reputari. a quaſi ſūmo loco haberi? Fieri autē ſo let· poſtq̄ꝫ mens quanta ſit virtus vere deuotio nis per experienciam probauerit: vt eius ſtudijs vehementius intendat: ac eius profectibꝰ diligen tius inſiſtat: inueſtiget: querat a inueniat: vnde in idipſum ad meliora pficiat· Ecce rudimenta noſtri tirunculi· ſancti videlicet pueri Benedicti: qui teneros artus tanta penitēcia ſubegit: quaſi foret vnus ex peccatoribus maximis· Nichil mentitus eſt: qui ipſum dixit ſuam conuerſa tionem a magna perfectione inchoaſſe: quam eti am continuis ſtudijs ad meliora ſemper prouo cauit· Quis ergo putas puer iſte erit? Certe pa ter multarum gentium: lucerna prefulgida am bulantiū in tenebris: et multi in eius ſanctitate perpetuo gaudebunt. conſortes ipſius effecti: ac per eū a faucibus baratri erepti· et ad conſortia angelorum introducti· Narrat inſignis doctor beatus Baſilius paradigma valde pulchrum: quod ſi de hoc puero memorabili predixiſſet in ſpiritu: magnam michi videretur habuiſſe con uenienciam· Floruit enim ante ipſum annis ferme ducentis· Aſſumpta ergo parabola

ex doctrinis extraneis: ita exorſus ē. Adoleſcēs
quidā cū ī biuio ſtaret: dubitare vehementer ce
pit: quā viam caperet. Duas nāq3 ante ſe vidit:
vnam voluptatis: alterā ꝟtutis. Inter hec dum
ambigeret. duas matronas acceſſiſſe ꝑſpexit:
quaꝝ vna ſuauis: altera aſpera videbat̄. Qua
ruis nomē habebat mollicies. accuratiſſime orna
ta: delicijs fluens: ac oim voluptatū examē poſt
ſe trahens. Hec igit̄ oīa oſtentādo. ⁊ multo etiā
plura pollicēdo: ſecū trahere iuuenē tēptauit Al
tera vero ſeuere intuita adoleſcētē. ſeuiſq3 lumi
bus ī ipſū iactis: aſpera ⁊ dura ꝓpoſuit: nec pol
liceri ſe aliqͣ voluptatē nec quietē aſſeruit. ſ3 la
bores. ꝑicula. ſudoreſq3 infinitos. terra mariq3 to
lerandos. Premiū autē illoꝝ fore. deū fieri. Ado-
leſcens ergo prudenti vſus cōſilio: dū fines ſingu
lariū potius ꝙ principiū metiretur: aſperā virtu
tis viā arripuit: ⁊ faciendo qđ illa iuſſerat. adi-
piſci meruit qđ ꝓmiſerat. Vmbrā aliqͣ ꝟtutis
hec parabola ꝑtendit: ⁊ eo iocundius q̄ ex inſperato
aliūde attracta: ⁊ in nr̄o Benedicto felicit̄ īpleta
Conferēdo autē hec ſil̄. ad ꝓpoſitū redeamus: ⁊ p̄
mo ad illū triūphū preclarū: quē īpetu vno ꝑfe-
cit contra huius mundi vanitates. Fuga apud
huius ſeculi milites probroſa videt̄ ſil̄ ⁊ timores:
ſed hec in ſpirituali milicia totius fortitudinis
fundamentum iaciunt: et victoriam preſtant.

Verũptamen fuga omnimoda·ſ·ad heremũ· vbi
nullũ eſt ſolatiũ vel auxiliuz humanũ·piculoſa ē
nouicijs. ⁊ plures hac occaſione antiquus deiecit
hoſtis. atqꝫ ob hoc in huiuſcemodi re ſcũs puer
Benedictus nõ eſt imitãdus indifferẽter ab õni
bus. ſed potius admirãdus. ⁊ in dño mirifice col
laudandus Priuilegia enim paucoꝝ nõ faciunt
cõmunẽ legem. dũ vt cernim⁹ nouũ nõ ſit. quod
vni eſt vita· alteri eſt mors Interea q̃ abſqꝫ grã
hac ſpeciali ſiue ꝓuilegio preuio ad heremũ ꝯpe
raret. nõ deũ placaret. ſed potius irritaret atqꝫ
tẽptaret· Vnde notanẽ dicit̃ i vita ſcĩ pr̃is· ꝙ p⁹
factũ miraculũ de capiſterio. qñ ſenſit ſibi deum
familiarẽ ⁊ facile annuentẽ precibus ſuis. ita vt
poſſꝫ iam īter ꝑfectos cõputari. tũc ⁊ nõ antea he
remũ pecijt Hoc qdam nõ attendentes incõſulte
hoc arduũ op⁹ arripuerũt. q̄ſi ad h° ſola volũtas
bona ſufficeret. ⁊ dũ aſtutias demonij meridiani
nõ cauebant. finẽ doloroſum inueniebant Hijs
tam plurib⁹ ſiniſtris euentib⁹· territus ſanctus
Bernardus. cuidã ſãmoniali in idipſũ geſtienti
ita ꝯſulit· Ait ei p̃lato eius ſuꝑ h° ſciſcitãti· Ma
neat i cõgregacõe. vt ſi ipſcã ē ꝓficiat et iuuet.
ſi ꝑſcã. alias inſtituat ⁊ iuuet· Vidit ei vir ſcũs
ꝙ paucis eſſꝫ data hec grã ſuꝑhumana. ⁊ cũ q̄n
ta cõcertacõne oportẽt ꝑ ſingulares dies occurrẽ
vnũ. cãtuacũ occurſãtib⁹ adũſarijs Hui⁹ ꝑicloſe

cõgreſſionis expientiã nactus olim beat⁹ Ihero.
ſic int̃ cetera ſcribit de heremo ad damaſũ papã.
Nũc ĩfatigabilis hoſtis ampli⁹ q̃ vmq̃ pſequit̃
me. Putabat em̃ q̃etius ſe in heremo victurũ q̃
iter homines ꝯ ſ; dũ anachoritarũ bella pſenſit:
illicoq; mutauit ſn̄am. Vnde Criſoſ. tractãs illd
Math. 4. ductus eſt iheſ⁹ in deſertũ vt tẽptaret.
Quis vmq̃ locus aptior ẽ ad tẽptandũ: q̃ deſer
tũ ſolitariũ: Euã em̃ ſolitariã inueniens diabol⁹
eſt aggreſſus Hoĩe; etiã q̃ incidit ĩ latrones ſoli
tariũ ſpoliauit: & ideo vtile & cõueniens eſt hoĩe;
eſſe in cõgregatione: ne a dyabolo inſidiante ca
piatur. Hic btũs baſilius glorificãdo vitã ſolita
riã dicit. Tu fornax vbi ſũmi regis vaſa formã
tur: & ad ꝑpetuũ mtorẽ malleo pn̄e pcuſſa. ac li
ma ſalutifere correptionis pueneruñt eraſa. In q̃
nimirum diſſolute aĩe rubigo cõſumit̃: & ſcata
bre peccatoꝝ ſcoĩe deponũtur. Sʒ q2 fornacẽ hãc
ſuſtinere nõ ẽ oĩb⁹ datũ: ĩdo conſulti⁹ ad balnea
tẽperata clauſtrorũ: ſiue ad aquas expiacõnum
manſuete r̃ligionis .i. ad leuioris pn̄e lauachra
tranſmittim⁹ aĩas adhuc recent̃ cõũſas: dicẽte
dño. Qui vult turrĩ edificaĩe: nõne pri⁹ ſedẽs cõ
putat ſũptus qui neceſſarij ſũt & c̃. Et hec quide;
infirmoꝝ ſũt ſolatioſa conſilia: de quibus iam ſer
mo non eſt. Proſequamur inclitj ducis campũ:
cui virtus ꝓ aĩma eſt, qui aplico zelo ſuccenſus.

mori maluit: ꝙ̃ vt gloriā eius quis euacuauiſſʒ.
a ꝓpoſito videlicet ſublimi retrocedēdo· Quaſi ei
dixiſſet ſibi ſpiritus illud egregiuʒ olim Titi impa
toris v̄bū: habebim⁹ ciuitatē·i·heremiticā pfecti
onē: ſi modo ꝓperem⁹. velocitate animi opus ē!
Nichil magni effici ſine picula cōſueuit; ſic inquā
aggreſſus ſup̄ naturā certamē gracia ſupplente
v̄tutē: inter ſupreme aule celeſtis p̄ncipes. titu-
lū meruit laude dignū· Attendebat eīn ꝙ in deſ
to nedū ſūt ſpine pūgentes· ſʒ eciā floēs redolen
tes: in camino nō ſolū flāme ardentes· ſed etiā
venti rorantes: nedū prauorū incendiū·ſed etiā
angelorū cōtuberniū: ⁊ ideo magnifice cōfidens!
pauorē abegit puſilloꝝ· Pulchra cōuenientia eſt
tā in ſeculari ꝙ̃ in ſpirituali certamine: ſcriptura
atteſtāte q̄ ait· Qui vxorē duxit·i·qui carnis ob
lectamenta nondū plene ſupauit: qui vineā plā
tauit·i·tēporalia bona nōdū repudiauit: qui cor
de pauidus eſt·i·qui āplius terret̄ caſu puſilloꝝ
ꝙ̃ cōfidat pſeuerantia magnanimorū. domū re-
uertatur tāꝙ̄ ad dn̄ica bella ieptus Deniqʒ qual'
ſit heremus triūphātib⁹: dicit Baſili⁹ in hec v̄ba;
Vita hēmicica balneū eſt aīarū: mors crimmū!
purgatoriū ſordidoꝝ Tu mēciū ſecreta purifica ſ'
atqʒ ad angelice nitorē mūditie pueīre aīas fa
cis O ꝯtuberniū dei o vita v̄tutū: te lex attollit
te ꝓphecia miratur: ⁊ quicūqʒ ad pfcōis cumulū

ꝑuenerũt: tuũ noue re preconiũ. Porro tibi debet
moyſes legis bene accepte decalogũ: ꝑ te helyas
cognouit ꝑtrãſeuntis dei excurſũ: ꝑ te helizeus
duplicẽ mgr̃ũ ſortitus eſt ſpm̃. Et q̃d amplius di
cam: Nũquidẽ ſaluator mũdi i ipſo redempcõis
exordio. ꝑconẽ ſuũ tui accolaꝫ fecit. quatenꝰ ſub
ipſa ſeculi venientis aurora ex te lucifer veritatis
erũperet: poſt quã plenus ſol veniens: mũdi cali
ginẽ ſplendoris ſui radijs illuſtraret. Hec ille.
In hijs tam decoris ſentencijs almi p̃ris redimit̃
vita: ornat̃ corona: reſplendeſcet fama. Quibus
laudũ ꝑconijs poſſꝫ glorioſius extolli: q̃ iter ta-
les meritoꝝ ſuorũ faſtigia ſortiri: Sed iterũ in
ter hec ſublimia: recordamur pulueris nr̃i. Au-
dita dilectant: ſꝫ imitari aut faſtidit. aut negat
facultas. Sũma iter virtutũ culmĩa. ac viciorũ
dedecora verſamur: illa emulari cariſmata opti-
ma nõ audemꝰ: ne i hec ꝑicula peſſima decidamꝰ
Nõ oĩa iquit ſapiẽs poſſumꝰ oẽs: neqꝫ aplus in
immẽſũ gloriabat̃: ſꝫ ſcḋm mẽſurã qua mẽſꝰ erat
ſibi deꝰ. Sic ⁊ nos ꝑuuli meciamur noſipſos i no-
biſipſis: ⁊ mediocritatẽ nr̃am ad laudabilẽ ꝑfcm̃
q̃litercũqꝫ iflectere ſtudeamꝰ. Conſolat̃ dñs ſuos
aplos i ꝑſona nr̃i dicẽs. Si q̃ minus dixiſſeꝫ vo
bis: id eſt ſi nõ poteſtis ſuprema attigere. noli-
te diffidere. quia in domo patris mei manſiones
multe ſũt. Ita ⁊ ſi ardua nobis tanti viri de quo

ſoquimur ad manũ non ſũt/ ſaltem exemplo ei⁹
ĩferiora ptinaci aĩo pſequamur· Sit nobis ſoli
tudo padiſus/ frequẽcia ꝑplais carcer· Nuſq̄ ex
tra ſanctam ſocietatẽ curioſitas trahat⁹ nuſq̄ in
ueniamur vbi nõ cogit neceſſitas/ aut ire cõpel
lit nõ ficta vtilitas In memoriã veniat beate ſco
laſtice oratio/ q̄ citius ĩpetrauit a dño pluuiã/ q̄
a frẽ moram ĩſolitã Exercitia quoqꝫ cotidiana eq̄
aĩo ſufferamus⁹ ⁊ prudentũ more diſplicencias
ĩiurias obloquia· ceteraqꝫ pximoꝝ ĩfirma/ ĩgen
ti magnaĩmitate potius diſſimulare q̄ vĩdicare
aſſueſcamus Querelã publicã nemo ſapiẽs ſuaꝫ
facit⁹ ⁊ ſi deſpicit̃ cõqueri nõ debet/ qꝛ hoc cunctis
mortalibus eqꝫ ꝯmune eſt· Teſte nãqꝫ petrarcha
delicatiſſima res eſt iugis ꝯuerſatio/ minimis of
fendit⁹ ⁊ veneracõni ac fame ſemp̱ inimica ẽ pre
ſencia· Apud ĩpfectos eciã reuerẽtiſſimi viri xpĩ
aſſiduitatẽ vileſcant⁹ ⁊ dũ leuib⁹ mẽtibus iugiẽ
in oculis ſũt/ mira ĩbecillitate q̊s ãplius iuuaẽ cu
piũt/ ipſa licet inutili ſacietate magis affligũt·
Hec idcirco dicim⁹/ vt ſi anachoritica certamĩa
puide declinam⁹/ ad ſocialia tñ bella pati ſimus
Cõſorcia p̃uoꝝ vitaẽ· loca mutaẽ· ſcĩs pr̃ potuit
tẽptamẽta euadere nequit Quia tamẽ vndiqꝫ fe
liciẽ egit/ eciã ĩ hac ſ̃ba ad p̃ſtina v̈ba liceẽ aĩm ẽ
uocãdo dicat Ego ĩ inocentia mea ingreſſus ſũ·
Et de p̃ma victoria ſat hec dicta ſint paucis·

QUantū ad .2. triumphum p̄clariſſimū. quē de hoſte domeſtico. i. de ꝓpria carne ⁊ cōcupiſcencijs eius obtinuit: valde nobis egregiū exēplū reliq̄t: ſʒ vt p̄mū ita pene ⁊ iſtud inimitabile īpfectis ē. Expedit tn̄ attendere huiuſmodi cum admiratione ſi forte ſpūs xenodoxie mentē tāgeret. hac cōſideracōne cōfuſus abiret. Nichil ei ſic exſufflat ſtulticiā humane ꝑ ſūpcōnis: ſicut pua ſūmis cōpata. Nouū hoc bellū nouā ꝓliandi formā req̄rit: qn̄ nō iſtū fugiendo ſupare hoſtem: ſʒ cominꝰ r̄ſiſtēdo oꝫ. Quinp̄mo ⁊ ꝯtinue circūferre et nutrire. nō extinguē iubemur. Prorſus miſeranda cōditio ⁊ pugna difficilis: in qua pene oēs ſcā inferiores ſe expti ſunt. Quis ei vnq̄ ita gloriari auſus fuit: vt michil ſupfluū michil d̄minutū carni tribuiſſꝫ: Nichil ocij inertis: michil laboris exceſſiui: michil ſolacij inutilis admiſiſſꝫ. De ipſo p̄ſerti ieiunio: q̄ diſpar ſentēcia pr̄m r̄pit: Oēs pſimoniā cū lege ⁊ euāgelio p̄dicāt: ſʒ int̄ ſcōs viros tāta diſceptatio fuit. vt nedū pauper hō in hac parte beſtijs ſit compatus: ſed illis longe inferior. Refert ſulpicius in dialago quem cum gallo habuit. q̄ in menſura victus tanta ſit differēcia inter greciam ⁊ galliam: vt quod gallis ē natura: grecis ſit crapula. Quod teutonibus eſt vita: italie eſt mors. Ymmo in vna natione pro locorum varietate: quod vni ſufficit alteri parum

eſt · Hic de cōgregatione qualibet ſentiendū eſt: penſatis ſingulorꝝ viribꝰ ⁊ corporꝝ qualitate · Nā ſunt nōnulli fortes naturaliter · ⁊ ita petulātes ꝯ vt vix carnē poſſint cohibere a laſciuijs : ꝑ ſolita ieiunia ⁊ caſtigationes regulares · Alij econtra ſūt ita imbecilles : vt adhibitis etiā quibuſcūqꝫ delicijs : vix poſſint in diuino ſeruitio ſubſiſtere · Non iam loq̄mur de guloſis aut queruloſis qui bus nulla ſufficiunt : ſed de timoratis : q̄ grandi dono prudētie p̄diti : norūt de pua v̓tute magnaꝫ efficere · Dolent qꝺ nō poſſūt : et id qꝺ pn̄t tanta hilaritate explere feſtināt : vt defectū vniꝰ virtu tis p aliā ſupplere ex aīo cōtendāt · Hic iuxta am broſianā ſm̄am moderaē ſtudent ieiunia ſua : vt caro mēti nō recalcitret : et nichilominꝰ in cotidi ano labōe nō ſuccūbāt : nec medicorꝝ ope īdigeāt Hij ſunt vere ſobrij : qui magno diſcretionis libꝛ ramine exactori · i · ventri aliq̄d īpendūt : ⁊ aliq̄d denegant · Non dant vt gulā reſtringāt : ⁊ dant vt naturā nutriant · De hijs iuxtā ſentenciā cice ronis hoc ſignū accipe : qꝛ tales regulam nō abi tiūt ſꝫ approbant et venerant̄ : licet oīa ad lrām ꝑuaē nō valeāt · Vn̄ ait · Nō legi neqꝫ vidi hoīeꝫ ſobriū ſuadētē rēpublicā · Hec ē v̓tꝰ q̄ alijs p̄mit tit̄ v̓tutibꝰ : q̄ ſapientē ꝯſtituūt Oīm horꝝ excellē tiū miſteiorꝝ · ſcūs pr̄ Bn̄dictꝰ fidel̄ diſpēſator fa ctus eſt : q̄ lōge ſublimiꝰ exēplū edidit q̄ꝫ ſubiectis

impoſuit· Ita ſingulorū infirmitatibus cōdeſcen
dit: vt ꝓ oībus ſuppleret qđ ipſi min⁹ poſſent in
ſeipſis. Recte ergo dicere poteſt eciā in hac tam cō
fuſibili varietate: que ꝑlatoꝝ ꝯſciās nō parꝝ tur
bare cōſueuit: ego i inocencia mea igreſſ⁹ ſū· Oī
bus ꝓdeſſe ſtuduj: nullū vmq̄ꝫ grauauj Michi ri
gidus alijs clemēs extiti: nec q̄dq̄ꝫ ꝑcepi qđ ope
nō expleſſē Oīb⁹ oīa fcūs ſū: vt oēs lucrifacerē
Et hec pauca ſint breuiť tacta de ſcđa victoia·

De 3° triūpho oīm ſublimiſſimo ac ſpūali·
quē cōtra antiquū hoſtem habuit. delecta
bilius eſt loq̄: q̄ fructuoſius occupari· Siquidez
in hoc cōgreſſu nemo erit excuſatus: nemo ſi ṫgi
uerſauerit inculpatus Spūaliter cōtra ſpūales
hoſtes dimicare oportet oēs: qui xp̄iano noīe cē
ſentur· De ſpū aūt q̄ ꝓmptus eſt licz caro īfirma
ſit ꝗ tepida: hūc triūphū expectam⁹· Arma eius
ſimiliť ſpūalia ſūt ꝗ īſupabilia: penetrātia oēm
vim adūſariorū· Hijs aplus ꝑmunit⁹ ait 2ª cori·
x· In carne ambulātes: nō ꝫm carnē militam⁹
Nā arma milicie nrē nō ſūt carnalia ſed potētia
deo·i· ꝑ vtutē di: ad deſtructōnē munitionū·i· vt
deſtruāt ꝯſilia hoīm ſeu demonū diūſis callidita
tib⁹ munita· ꝫm glo· Que āt iſta ſint oñt ad phi
lippēſes· vi· vbi hortať nos ad illa ſumēda dicēs
Induite vos armaturā dei vt poſſitis ſtaē adūſ⁹
īſidias dyaboli: q2 nō eſt nob colluctatio adūſu⁹

carnē ⁊ ſanguinē tātū. ſm glo· ſ; adūſus princi
pes et ptātes adūſus mūdi rectores tenebrarꝝ ha
rū· i· adūſus dyabolū ⁊ āgelos ei⁹ ſ q̄ eciā mouēt
et accēdūt hoīes cōtra nos. vt eadē gloſa ordia
ria dicit· ꝓpterea accipite armaturā dei. ſtate ſuc
cincti lūbos vr̄os i veritate ⁊ induite loricā iuſti
cie. ⁊ calciati pedes i ꝑparatione euāgelij pacis. In
oib⁹ ſumētes ſcutū fidei et galeā ſalutis. ⁊ gladi
um ſpūs qd eſt vbū dei· Quo autē iſta acq̄rant.
et q̄liter ad vſū piū ꝑueniāt. oñt cū ſubdit· Per
oēm oratōnē ⁊ obſecrationē orantes oī tempore
in ſpiritu. ⁊ in ipſo vigilantes in oī īſtātia· Hec
vba ſūt grauida ſacramētis. in q̄b⁹ ꝯprehendit
ſūma totius vite ſpūalis· Vn̄ q̄ntū aliq̄s magis
vel min⁹ habūdat i hoc exercitio ſm hoc dicitur
magis vel min⁹ ſpūalis et ꝑ cōſeq̄ns magis vel
minus fortis ⁊ cautus ꝯtra ſpiritalia neq̄cie i ce
leſtib⁹. hoc eſt cōtra inſidias dyaboli· Hic caſſia
nus dicit i collacōne iohānis abbatis· Meli⁹ eſt
deuotū in minorib⁹. q̄ꝫ indeuotū i maiorib⁹ ꝓfeſ
ſiōib⁹ iueniri· Exercitia eī carnalia· ſ· ieiunia· vi
gilie· labores ⁊ huiuſmōi· n̄ ipē vtutes ſūt· ſ; īſtru
mēta vtutū. ⁊ tātū valēt q̄ntū ad ſpūalia ꝓficiēt
In eādē ſnīaz cōcurrit· btūs Bernar· dicēs Mag
nū bonū q̄rē deū. nllū h⁹ i boīs aīe ·2· eſtio· Qua
lit āt h⁹ fiat. oñt ſubdēs Deſiderijs q̄rit de⁹ Acce
dēdū eſt ad deū. nō incedendū· Neq; ſufficit ſemel

q̄ri ꝗ ſꝑ vult q̄ri: ſic̄ dignū ē· Letet̃ gᵒ coꝛ q̄rẽ tiuꝫ
dn̄m· q̄rite dn̄m ꝛ ꝯfirmami: q̄rite faciē eiꝰ ſꝑ· Si
dicis· q̄ro ꝛ n̄ īuenio: nec vltra ſufficio querē: au
di qd̓ ſeq̄t̃· Memētote mirabiliū eiꝰ q̄ fecit: ꝓdigia
ꝛ iudicia oris eiꝰ· In hijs oꝫ nos cōtētos eē: donec
ad altioꝛa creſcamꝰ· ſac iugit̃ orōi īſiſtē: que ſi fre
quēs· feruida· ꝛ deuota fuerit· oīa īꝑtrat omnia
ſupplet: oīa ſupat· Ratio huiꝰ ſumit̃ ex ſimilitu
dine terreni pn̄cipatus ꝛ famulatus· Nā ſicut illi
ſūt magis glorioſi ī regno q̄ hn̄t maiorē familia
ritatē ꝛ amicitiā cū rege: licet q̄nqꝫ minꝰ opent̃
ad extra· ſic deuoti ꝛ ſpūales apd̓ deū habent ma
iorez audiētiā: q̄ſi ſibi amicabiliꝰ cōiūcti· Habēt
eciā maiorē honorez ī hoc ſcl̓o: ꝛ cūctis ob eandē
cām apparēt ſpectabiliores: q̄ꝛ facile īpetrāt ꝓ
ſe ꝛ amicis qd̓ volūt· Sūt eciā demonibꝰ ꝛ malis
hoibꝰ āplius formidabiles· q̄ꝛ deꝰ cito vīdicat in
eis: ſicut ſcriptū ē· Qui tangit vos: tāgit pupillā
oculi mei· Hāc grām ꝛ ſi oēs xp̄iani affectare de-
bēt ꝛ ꝑ ea laborare: maxie tn̄ religioſi· ꝛ hᵒ dupli
rōe: ꝯgrui· ſ· ꝛ debiti· Rōe ꝯgrui· q̄ꝛ d̓s q̄ oīa opat̃
ordiate īuenit eos magis aptos ad ſuā familiaritatē
tāq̄ feriatos ab oī occupacōe ſcl̓ari: ꝛ ipi ec̄ ſt̄ magis
expediti: q̄ꝛ nl̄ alid̓ hn̄t agē· iux̄ illd̓ p̄s· Vacate ꝛ
videte qm̄ ego ſū deꝰ· Rōe debiti: q̄ꝛ ipi ſt̄ debitorē
fideles xp̄i ſinglarē vocacōez ad hᵒ ipm̄ aſtricti:
vt· ſ· ſpecialit̃ deū laudēt: ꝛ primū oracōibus iu
uēt· Sumūt ei cotidiā ſtipēdia ab eis· ꝛ oīa vita

neceſſaria habent abſq; ſollicitudine: liberiq; ſūt
a grauaminibus pplaribus ⁊ īpetitionibus vni
uerſis. Eſt etiā deus debitor ipſoꝝ: q mundū ⁊
omnia que in mūdo ſūt ſponte reliquerūt: ⁊ gra
ue bellū ꝓ eo ſubierūt Et q iuſtus eſt. ⁊ ī pmiſ
ſione fidelis: centuplū hic reſtituet. i. bona ſpūa
lia: ⁊ in futuro vitā eternā donabit Nichil autē
poteſt deus dare amicis ſuis p̄cioſius q̄ ſuipſi⁹
ſuauē familiaritatē. familiarē q; ſuauitatē: in q̄
piter diſciplina largiter ⁊ ſcīa ↄfluere ſolent Ita
pſalmiſta orat. Bonitatē ſeu ſuauitatē ſm aliā
tranſlationē ⁊ diſciplinā ⁊ ſciam doce me. Sua-
uitatē vt attrahas: diſciplinā vt erudias: ſcīā
vt dirigas. Non em̄ expedit vna ſine alia: ſicut
beatus Ihero. teſtatur dicens. Semp pſpeis ad
miſcet xpūs triſtia Nā ſi triſtia ſemp acciderent
q̄s ſuſtineret: ſi pſpera quis n̄ cōtempnēt: Quid
autē ſit deuotio: sciti⁹ in exēplis ſcī Bndicti addiſ
cim⁹ q̄ in codicib⁹ Quid em̄ ſubterfugit eū in oī
exercitio ſpitali: q̄d itactū relīqt: De ſublimiorib⁹
āt extaticiſq; exceſſib⁹ q̄d ſētiē debeam⁹ Aug. no
bis oñt dicēs Neſcio q̄d icorpalit ⁊ ſpūalit fāt ds
i nob: q̄d nec ſon⁹ nec color nec odor nec ſapor ſit
ā dur vl molle: ⁊ tn̄ āq̄d ē q̄d ſētiē facile ē: expli
caē oio poſſibile n̄ ē Hͦ ſentimētū beat⁹ Greg. cō
pat ſātill: q̄ vix tenuit a ſcīs pcipiūt: ſi tenuit n̄
amant. Nā imēſus ē eaꝝ fruct⁹. Si em̄ vt idem

ait. virtus deuotionis in intimis nos afficit: ois ſtrepitus praue ſuggeſtionis obmuteſcit. Hec ora tionē incendit. et ad deū euolare facit: nec vacuā redire pmittit Nemo vnquā ſcōꝝ. abſqꝫ hac gra- cia in ſublime creuit Quinymo per iſtā: oīm aliarū ſuppleuerat defectuꝫ graciarū: per hanc vere religi onis titulus et fructus poſſidetur. Nec tamē ſic pu tandū eſt quod deuotio ſit i ſolo otio ſpirituali: ymm mo extendit ſe ad omne opus bonū: qd cum pmp titudine animi eſt hilariter exequendū. Nec eciā conſiſtit principaliter in actuali ſuauitate ſed in mentali ſinceritate placendi domino deo: et nō- nunquā ipſa ariditas que mentē affligit: eſt occaſio meriti maioris. Vnde ſicut quāqꝫ eſt magis meri- torium velle credere quam credere: ſic eciā nōnunquā eſt deo gratius anxia mente pro deuotione ſudare: quam i ea pro mentis beneplacito voluptari. Hec ſancta deuotio maxime in diuinis laudibus precipuum debet locuꝫ obtinere. ſicut ſanctus pater in regula docuit: et tanquam peculiariter expertus fructū eius: mā dauit nichil diuino offitio preponēdū. Quid nāqꝫ ei i oī grā ſpiritalis theorie deeſſe potuerat: qui tā ta familiaritate diuinis affatibus appropinquit: vt in dei lumine dilatato ſpū videret lumē: et in illo lumine velud ſub vno ſolis radio: totius mundi machinā quaſi an ſe collectā cōtēplaretur. Solatioſū ei erāt talibus vacare: et veluti iā cūctis terris ſuperior

effectus : cum beatis ſpiritibus increatā maieſta
tem reuelata facie laudare· Hoc em̄ agendo ꝯeffi
cacit deo vniri meruit :et oēs inimicos illos hor-
rendos ſupauit Nō fruſtra pſalmiſte v̄ſiculū au
ſcultauit quo ait· Laudans inuocabo dn̄m : ⁊ ab
inimicis meis ſaluꝰ ero· Sed neqꝫ huiꝰ expien-
tia ex toto caruit· cū aliqn̄ hoſtis antiquꝰ velꝫ iā
victus ei viſibiliter appuit dicēs· Bn̄dicte bene-
dicte· Cūqꝫ nil reſpōderet :iterū indignabūde ait
Maledicte ⁊ nō benedcē Aſt vir beniuolus· ſicut
ſemp ad clemenciā erat pciuꝰ ꝯtanta ſobrietate
contra durū hoſtē pceſſit· q̄ plures ei moleſtias
apte intulit : vt merito eciā in hoc cōgreſſu ſecure
poſſit dicere· Ego in innocentia mea ingreſſꝰ ſū·
Et hec pauca de tercia pugna dixiſſe ſufficiāt ꝯcu
ius victoria oēm ſupat formidinem xp̄iane tēp-
tacōis : ⁊ robur auctoritatis ꝯtra robuſtos ſubli
miter preſtat· Iā ei qui huiuſmodi ſūt nō pauēt
ad demonū impulſus ꝯ ſed eos q̄ſi muſcas abi-
gūt : ⁊ cum multa fiducia cōtempnūt·

Superatis tantis adu̾ſarijs totqꝫ mirificis
triūphis pactis : iā parū aduc̄ē placeat ꝯ
q̄libꝫ ſit ſtipēdijs p̄miatꝰ : q̄ntis ve laudū titulis
ſit glorificatus Ubi eſt breuit adu̾tēdū ꝯ q i hac
ecc̄ia militāte dn̄s tres ordines viatoꝝ hꝫ· ſ· iſeri
orū· medioꝝ ⁊ ſupioꝝ Vnicuiqꝫ āt ſm ſui ſtatꝰ p
porcōez· largitur h̄ graciam ⁊ merita : et in futuro

gloriam et premia· Inferioribus dat timorem et
obedienciā· Medijs amorē et preſidenciā· Supio
ribus contēplationez et miraculoruz operationez
Primi ſunt pauci· ſecūdi pautiores· tercij pau-
ciſſimi Illi velud animales ducūtur· alij velud ra
tionales ducūt· iſti velud ſpirituales inſolitis ꝑ
rogatiuis extolluntur· Et quāquā oēs ſancti et ſpiri-
tuales merito vocentur· et ſinguli ſingulas in ce-
leſtibus ierarchias ſorciant̄· in facie tamē eccie il
li ſupiores· tanquā perfecti celebrius honorantur
Rurſū iter ipſos ſupiores dr̄ia reperitur ſicut eciaz
i medijs et inferioribꝫ mag̃ iuenit̄ dr̄ia· qꝛ alius
aliū excedit· et alter ab altero exceditur· ſm va
ria dona et opera magnifica· ipſis a patre lumi-
nū conceſſa· Quibus vero ꝑrogatiuis vnuſquiſ-
qꝫ ſit dotatus· vix a mortalibus vel parū poteſt i
telligi· qđ i pn̄ti loco de venerabili patre Bene-
dicto ſanctꝰ Greg̃· teſtat̄· Ipſe em̄ tam ſupero-
ganter i hac vita floruit· vt ea que idē magnus
Greg̃· de eo ſcripſit pauca dicit eſſe· r̄ſpectu illo
ruz q̄ i hoc mūdo geſſit· Hec tn̄ ſi diligent̄ iſpicia
mus· ꝑfecto reperimꝰ Benedicti aiam· paradiſū eſſe
oim donoꝝ ꝑfectoꝝ ac grāꝝ magnificaꝝ· Vn̄ iter
ſupmos ſcōꝝ choros· eū credimꝰ collocatū· quippe
q̄ cū ipſis oibꝰ merita ſortitꝰ ē i tris Cū āgelis ha
buit inocēcie puritatē· et hoc eo mirabiliꝰ q̄ cōdi
tionē hūane natue exceſſit Hic em̄ toto vite ſue

ſpacio vixit in terris: vt potius dicētur hō ange
licꝰ ꝙ hūanꝰ Viuē em̄ i carne ſine carne hº ē nul
lis bladimētis eiꝰ aſſentiē: ⁊ nec viuē i carne ſine
ꝯtēcōe hº ē nec ꝓprijs nec alienis irritacōibꝰ ꝑpe
diri: potiꝰ ē celicū ꝙ trenū· Hic de ſublimi ꝓphe
ta ſcp̄tū legiꝰ Dic āgelꝰ dei es tu: vt neqꝫ bn̄dic
tiōe neqꝫ maledcōe mouearis Hūit cū pt̄iarchis
grām ꝓlificādi ſemē bn̄dictionū etnarū: nō q̄dē
carnalit̄ ſꝫ ꝙ lōge p̄ſtāciꝰ ē ſpūalit̄: qm̄ mlt̄oruꝫ
pr̄m pr̄ ē ⁊ pn̄ceps Etenī fcūs ē i gētē magnā: et
ipatōes ⁊ reges ceteroſqꝫ ſublimes i orbe regnāt
ac cel̄ deſtimat· Hic potuit gregoiꝰ paꝝ dicē ꝙ vi
cinꝰ erat: ſꝫ nos volēte deo q̄ iā pꝰ octigētos ānos
glām tāte familie aſpicimꝰ: nec ſi largiꝰ noſcemꝰ
veitatē pādē poſſemꝰ Studuit ꝓ hac re Johes ꝓ
⁊aꝰ: ⁊ qd̄ reꝑit i mediū ꝓduxit Collegit nāqꝫ ex
annalibꝰ ſūmoꝝ pōtificū ex ordie beati Bn̄· fuiſſe
papas ·xxiiij· cardlales cētū· lxxxiij· archiepōs
mille q̄drīgentos ·lxiiij· epōs tria millia quingē
tos duos: abbates inſignes q̄ndecī milia ſeptīgē
tos: canoniſatos ſcōs qnqꝫ milia q̄ngentos ·lv·
Hijs appomꝰ duos papas q̄ pꝰ p̄dcōs venerūt· de
ceteris vis illuſtribꝰ nos excuſat ignorātia Ceteꝝ
de v̄gibꝰ · viduis · ꝯiugis · pene tacuimꝰ: ſꝫ nꝫ cluia
cēſes · carthuſiēſes · ciſtaiēſes · wilhelmitas · ⁊ ali
os ſacre ec̄gle emlatōes: ac veluti ꝓpagies de vite
ꝓcedētes ꝯmēoraē valemꝫ· Nec eſt iā ē ſufficiꝰ qd̄

neſcimus · ⁊ ſupatum iri longe glorioſiꝰ eſt · Vinci
tur enī pondus narrationis : verū magnitudine ·
Sed fortaſſe ſic magnificatus eſt in ſpūalibus
vt tn̄ in tēporalibus longe impar ſit patriarchis
antiq̄s · Huc accedat orbis : et nobis ſolutionē
verbi apiat · Quī velox calamus erit ſcribe : q ad
liquidū calculabit aceruū ſubſtātie benedictine :
Quod ſi hac occaſione grandis iactura ⁊ eclipſis cō
tigit in iſrahel ⁊ regula ſacra : tamē ſicut ibi ſic ⁊
hic plures fuere qui bn̄ vſi ſūt tanta ꝑtāte diui
cijs ac gloria Vide an ne huic prī atq; familie ip
ſius cōgruat vetus illud eulogiū prīarcharū : qd
ſcriptura ꝯſtringit dicens · Benedictio patrum :
cōfirmat domos filiorum · Cum ꝓphetis omnibus
nedū habuit cōmunem ꝓphetie graciā : ſed eciam
cum ſupremis plurimā participauit ſocietatem ·
Cū moyſe dignitatem precipuā legiſlacōnis : cū
ſamuele innocēciā recōſiliationis : cū dauid exta
ſim deuocōnis : cum helya feruorem reformatio-
nis : cum helizeo parilitatem conuerſationis : cū
q̄tuor maioribꝰ ⁊ · xij · minoribꝰ grām p̄dicacōis :
cū baptiſta auſteritatē heremitice ꝓfeſſiōis · Et q̄ tā
tus ac talis futurꝰ erat : merito ſibi cōuenit qd dn̄s
moyſi dixit · Noui te ex noīe : ⁊ ego oē bonū oſtē
dam tibi · Eris benedictꝰ : et multi per te bn̄dicēt ·
Auferā de ſpū tuo : ⁊ dabo ſenioribꝰ q̄ ſupportēt
onus ꝑpli · i · totiꝰ ecclīe tecum · Grandis honor : qui

etiam ad xp̄i conformitatem ꝓpe accedit· Unde
ait dn̄s moyſi· Prophetā ſuſcitabo eis ſimilē tui
Multi ꝓphete fuerūt. ſed nullus ſimilis moyſi p̄
ter xp̄m: q̄ legē nō dabant Sicut ergo lex vet⁹
a moyſe dicit̄ moſaica. ita lex noua a xp̄o dicitur
xp̄iana: ⁊ lex monaſtica a Benedicto dicit̄ bn̄dic
tina· De notis loquimur. q̄ nullā ſcim⁹ regulā in
orbe ita famoſam ⁊ frugiferā: ſicut benedictinā·
Si dicit̄ q̄ multi an̄ bn̄dcm̄ fuerūt maximi pa
tres. q̄ regulas cōſcripſerūt poſteriſq; reliq̄runt
Dicēdū eſt q̄ h⁹ q̄z i ei⁹ laudē cedit Quis ei neſci
at eū āpli⁹ recōmēdādū· p eo q̄ extitit taliū imi
tator: et teſtamētoꝝ ipoꝝ executor· Oim enī regu
larū nucleū i ſua ꝯſtrinxit: quā tanta modera-
uit diſcretōne. vt fortib⁹ auſterior: ⁊ infirmis cle
mētior iueniat̄· Illi habeāt i q̄ ſemp ꝓficiāt: iſti i
q̄ nūq̄ deficiāt· Proinde q̄ mos dīue ꝓuidentie ē
q̄ oīa ordinat multiformi quadā pulchritudine.
vt ſupremi vtriuſq; teſtamenti prēs ·p cōgruen
tiam quandam ſe reſpectent: ſicut de ſancto Jo-
hanne baptiſta dicitur q̄ venit in ſpiritu ⁊ virtu
te helye propter conformitatem graciarum et
operacōnum. ſic in p̄ſenti licenter dicere poſſum⁹
q̄ ſanctus Benedictus venit in ſpiritu et virtute
helyſei· Nam fuerant iſti pares in vita ⁊ miracu
lorum gloria: propt̄ modū eſt ſuperfluū oſtēdere·
Habitabāt corā helizeo filij ꝓphetaꝝ: habitabāt corā

benedicto chori monachoꝝ. Reſurgũt mortui: cu
rant̄ morbidi: ferrũ natat: oleũ · fumẽtũ · cetera
qȝ ad vſũ neceſſaria multiplicant̄: tirãni affligũ
tur: occulta cordiũ manifeſtãtur: boni iuuantur:
⁊ diſcoli ꝑ eos pari ſcemate caſtigant̄ · Vltra hec
ſicut requieuit ſpũs helye ſuꝑ heliſeũ: ita reqe
uit ſpũs baptiſte ſuꝑ bñdictũ · Vterqȝ eñ teneris
ſub annis hẽmũ petijt: donec veniret dies oſten
ſionis ipſoꝝ in iſrł · Qꝫ autẽ helizeus magiſtrũ ro
gauit ꝓ duplici ſpũ · non ab hoc miſterio diſtat:
nã omnes hij q̃tuor viri ſpectabiles hanc dupli
cem grãm eleganter conſecuti ſunt · Sola eñ et
magna bona de ipſis narrat ſcp̃tura: ⁊ nulla ma
la · Spũs ergo vnus eſt · q̃ largitur grãm ꝑmã
id eſt g̃tũ facientẽ: ꝑ quã ſit homo amicus dei · et
heres eterne vite · Et hec ſufficit vnicuiqȝ ꝓ ſalu
te ſua ꝑſonali ſiue ꝓpria · Spũs alter eſt qui re
ſpicit graciã gratis datã: ⁊ hec ordinat̄ ad ſalu
tem proximi ⁊ eccleſie edificationeȝ: ſicut de hijs
apłus multa pulchre proſequitur · Ceterꝫ qꝫ Be
nedictus clementior fuit contra peccatores: neqȝ
igneȝ de celo iuſſit deſcendere: nec vrſos pueros
lacerare: neqȝ aſpera inuectione populum et re
ges increpare: ceteraqȝ ſimilia patrare: nõ erat
impotentie aut ignauie ſiũ timoris: ſed ratio tẽ
puſqȝ hoc poſtulauit dicente domino · Non venit
filius hoĩs animas ꝑdẽ · ſed ſaluare · Exẽpl oigit̄

ſaluatoris ꝗſe a vindicatione continuit: et diſcipu-
los cohercuit · Jam enim tempus ſeuere iuſtitie:
commutatum fuit in tempus amabilis clementie
Ob hanc nimiam manſuetudinem ſic graciosus
effectus eſt: vt quod rarum eſſe ſolet: eciam di-
lectionis titulum cum ſancto Johanne euangeli
ſta obtinuit: et iuxta propheticum vaticiniū · ter
ram hereditauit · Huic quoqꝫ concordant littere
ſeculares dicentes · Si vis amari: languida regꝫ
manu · Verumptamen noſter Moyſes Dauid et
Benedictus idcirco maximam graciam merue-
runt · quia mites fuerunt: et nos ſecuriores poſt
ſaluatorem ſuo exemplo conſtituunt ſi licet paga
norū dicta teſte Jheronimo nō ſint aſpernanda:
quoniā nemo vnqꝫ ſic alienatus a veritate exti-
tit ꝗ quin aliquid a diuino lumine participauit:
et aliquid in quo imitandus ſit · Demū ad pa-
tres noui teſtamenti veniendo: non difficile eſt
oſtendere Benedictum participationem habe-
re cum omnibus illis · Euangeliſauit exemplo
et verbo cum apoſtolis ꝗ domino cooperante et
ſermonem confirmante: ſequentibus ſignis Ca-
ſtigauit ymmo martiriſauit corpus ſuum longo
tempore: ita vt quod Sulpicius de beato marti
no ſcripſit in laudem egregiam: ſibi quoqꝫ ſe-
cure applicare poterimus · Ait enim ꝙ in medijs
flammis riſiſſet: ſi tale ei martirium contigiſſet

Diſciplinauit ſe cum heremitis et monachis : nō
quidem mediocriter ymmo ita excellenter? vt eo
rum pater et dux efficeretur : atqʒ inter ſupre-
mos confeſſores et doctores conſcriberetur · Con-
tinuit ſe cum virginibus vgo ipſe ppetuus : ⁊ fi
eri meruit norma ⁊ ſpeculū virginitatis Habuit
cū omnib⁹ ſāis graciā pietatis · lenitatis ⁊ diuine
caritatis : q̄propt̄ recepit mānſionē et̄ne claritatis
Eya frēs precariſſimi · quibus debemus illā mi-
rari affectibus viam? q̄li deuotione proſequi? q̄n
to feruore emulari ethercam illā ſemitā? p quā
reuerētiſſimus pater Benedictus ſurſū ad celica
gaudia tā feliciter aſcendit? Quale tūc gaudiū i
celo fuit? occurrētibus ſāis vniuſis iubilantibuſ
qʒ angelis ac piter dicētib⁹ Ingredere benedicte
dm̄ · Cur foris tā diu moratus es? Quō inſup iti
nere cepto tā velociter puenire potuiſti? At ille ·
Ego in innocentia mea igreſſus ſū · Nichil habui
q̄d retardaret : nichil egi quod ppediret? ſtudio-
ſe collegi quod eleuaret : adipiſci tandem merui
quod me vobis ſociaret · Et nunc patres optimi
non nobis ſufficiat · hec audiſſe vel legiſſe · que
de tanto patrono ac eius filijs larga manu ad
nos ſcripta ſunt tranſmiſſa? quinpotius animū
accendamus pro viribus ad imitandum exem-
pla tam preclara : vt et ipſi aliquando annume
rari mereamur inter illos de quibus loquimur ·

Corda leuemus ad celũ et op̄ ra⁹ mentem diriga
mus cõtinue ad illa gaudia! feſtinem⁹ ingredi in
illam requiem: vbi nos benedictina familia cum
ſanctis omnibus anhelo ſpũ deſideranter expec
tat! coopantibus eiuſdē Benedicti patris ſuffra
gijs apud benedicte virginis marie bndictum fili
um iheſum criſtum dominum noſtrum: q̄ cuz pa
tre ⁊ ſpiritu ſancto viuit ⁊ regnat verus deus: p
omnia ſecula benedictus Amen.

Liber mõſterij ſcī pauli ī ticcto iſferiori :·

Ex libro petri pauli vergerij de Ingenuis moribus
et liberalibus studijs adolescen. ad Hubertinum carra
rien. Singularia vtilia et necessaria menti
tenenda feliciter incipiunt
Neque enim opes vllas firmiores aut certiora presidia
presidia vite genitores filijs parare possunt
quam quod exhibeant honestis artibus et liberalibus
studijs instructos Nam opes gloria voluptates
fluxibiles res sunt et caduce. habitus autem formatus
per virtute integer atque eternus manet. et quia iuue
nis etas prona est ad malum. et nisi maiorum regimine
aliquo contineatur facile in deteriora prolabitur
ideo studendum est recte virtute ac more et ad omnem
doctrinam Viua vox ita et viui hominis
mores plus valent et heret studiosis adolescentibus
que virtute vel pro glorie desiderio excitati
sunt plures ne diligere probatissimos viros quorum
mores contemplatione pro etate licebit imitetur Commendat
franciscus petrarcha rerum memorandarum libro 3o
titulo vt imitetur sapientem virum dicens Tullius
per epistolam fratri suo hortatus est vt in guber
nanda prouincia virum suum octauium studeret
imitari certe quidem exhortatio facilis ac simplex
si conspicias sapientia plena est In eo enim operam de
disse sine in virtute. sine litterarum ac modestie
arte sunt expeditissime plerosque nos imitatio produxit
quo ut magnum ut breuis ingenio produxisset enim
sicut vultus ad speculum, sic mores hominum ad
exemplar facillime corriguntur Sicut precepta
rerum illum calle ambulamus quo aliorum vestigijs sequimur

quasi se eque
... digni te
... sui le obsequium
... ff de off p

... tacuisse nocet
... poret esse sepe
... quod minor
... verba quod tacuisse
... bor fecim. pre

est. Sic in vita aliorum exemplis propriis inherentes quasi
novam ipsi viam nullo duce suscipimus. Sed ubi superius
illos ac ceteros qui natu maioribus in omni tempore
servanda sit gravitas maior tamen circa iuvenibus
custodienda est. postea detestatur mendacium dicens
nichil est maiores offendit quam adolescentium
mendacia. prodest autem si admoneantur parum loqui
et nisi iussi dicere. In multo namque sermone est aliquid
quod reprehendi posset. quod si alterutrum est precavendum
tutius est silere quam loqui. Nam qui intempestive
tacet hic in vitium praeterit quod tacet. loquendo autem in
multis errare contingit. Providendum est valde ne
fedis sermonibus atque inhonestis assuescant. Nam ut a
greco poeta dictum est. et ab apostolo paulo repe
titum Corrumpunt bonos mores colloquia prava
Publice interest iuventutem in civitatibus bene
moratam esse. et si fuerit bene instituta erit iuvenes
civitatibus et ipsis bonum. Ab hiis precipue prohibe
di sunt in quae facilius natura ab ipsa etate
deducitur. Habet et etates sua propria quedam
vicia. adolescentia libidinibus estuat. etas media
ambitione afficitur. senectusque avaricia ... pro
sumitur. Non quod omnes ita se habeant. sed quod in
hec vicia proniores sunt homines. Curandum
est ut iuvenes quamdiu maxime diu integri fuerint
Immatura namque venus et animi et corporis vires
enervat. quod erit si a choreis et ab omni
muliebri frequentia diu integri fuerint arceantur
Nec si nichil de hiis rebus loquatur aut audiant
Preterea ... ociosos divites circa
ad libidinem et ad omnem intemperanciam pronos

efferri. Uter vero horum tamen sit et sollicitudo quorum
vehementer est nimirum quod infirmum animum
assidue talium (vere) detractore demulcet nec alio dimi-
serit sed committendi sunt horum quorum non co-
Atu perret sit auctoritate detrahantur quemadmodum
tenere arbores virgultis stipitibus alligantur ne
propria mole aut flatu ventorum deflecti possint
ita et iuvenibus adhibendi sunt comites quorum
monitis desinant et contineantur vel habeantur et veri-
tatem profiteantur et iuvenis in odibus hodibus natura procure
Atu adiumentis retenta est. si naturam spectemus
et voluptatem nichil est videri posse fore quam
vino in ea etate maiore est cavendi cuius
nimius usus et pulchritudini bone impuris est
et vere verecundiam usu magnopere perturbat. Nam
in ve neque numquam michi videri imperbanda laude
memorie ut qui ebriosos suos prohiberi in
conviviis suis curabat. Non quidem ut eorum
insulsis sermonibus detrahentur contaminatos. Ita
d in quanta voluptas est dapnum honoris. Sed ut a
docentibus suis eos doceret quam esset turpe in
solentium videri. Sed igitur ut ab annis tenere
d assuescant ita potandi pueri ut ille magis
ad molliendum cibum quam ad minuendam sitim potius
datam videatur. sed pro modo non et ita in-
suescit ut iuveniles impetus vix sedari possu-
mus. Atu ora vero decet bene instructe adoles-
cente vel divine cura quod non negligere. ea
quod opinione imbui ab ineunte etate. Nam quid
erit illi boni cui divinitas desperata sit. Nonne
de est non observari divina. quod et in ea etate

abhominabile neque satis nostra maiores habent ut sponte
fure iurare Illi qui temere iurant verbo suum
carere consueuerunt Verbis et maioribus natu
plurimum reuerencie adhibere conuenit vos quod
pretium loco existimare scilicet ut obiecto spiritu
sancti nostre mendacis quibus sermo ista et vestigia
animi errores prendimus At qui proximus est
ad verendorum locus nam et deceptoi facile
patet nichil audire possunt quod contumeliam im
becillitas cum stomachi facere non pt nisi
deberaturi decet itaque et maledicere qui pati posse
et obiurgans audire Illi qui se non patitur pro
se arguere non facile solet est alienos defendere
liberalia studia docemus que sunt hominibus libero
digna ea sunt quibus virtus et sapientia aut coleret
aut queritur quibus corpus aut animus ad optima
que disponitur Vnus honor et gloria hominibus
qui solet que sunt sapienti prima post virtutem
proposita premia Illi vero liberalibus ingeniis lu
cre et voluptas pro fine statuitur Istud ingenuis
virtus et gloria Oportet ut prima infantia
huius intendere et ad sapientiam omni studio conari
que cum multis magnis quam rebus constat et in
qua arte vivus dicitur propterea vos quam continere
ista cuius in senectute sapientis nisi iuvenes
bene sapere reperimus sed est quidem ex natura
in quibusdam iuvenibus tanta ingenii celebritas ad
intelligendum et ad investigandum tam acumen
ut sic magnum doctrina de rebus magnis loqui possit
similiter quam dici conspiciat, Quae ingenua vires si

[Left margin, beside lines 3–5:] ...t reverenda se / ...ery ... / de ... ...
[Left margin, beside lines 10–11:] Correpcionibus ... / ...eg vero Nota
[Right margin, beside line 6:] Sit
[Right margin, beside line 25:] Sit

eruditione imbuti corroborentur quod disciplina su
mpta moribus ea res parare solet. Sunt igitur hii
diligenter curandi ita non negligendi qui mediocri
valent ingenio, quippe iuvandum quod est in eis
ubi natura deficiat. Omnes tamen a pueritia studiis
liberalibus laboribusque mancipandi sunt dum faciles
et iuvenum dum mobilis etas. Atque eo maxime in
sistendum quo etas illa eruditioni aptior est quam
cetere, quamquam et nulla etate deterrendum est, nisi aliquis
esse turpius discere quam nescire. Cato ille Porcius
studia graecarum litterarum latinas litteras et pro senex, grecas
vero iam certe senex edidicit. Vero credidit innu
meri turpe pulcre discere quod esset senex pulcre scire.
Socrates vero tantus philosophus, iam etate provecta
fidibus operam dedit, digitosque suos magistro for
mandos commisit. Cur nos interea iuvenes si
placeat pre mollicie discere pigeat, et tamquam
ablactatos pudeat sub magistro esse. Qui tamen inde
pro nimis committendi sunt sed variis artibus ad
bonarum eorum studia sunt inducendi. Nam alii quidem
laude et per spem honoris, alii munusculis bla
ndiciis allicendi, contra alii flagellis quoque co
gendi erunt. Atque hec quidem omnia ita recte
pensanda sunt quoque moderanda, ut et in eodem in
genio diversis hiis artibus utamur. Et caveendum
ut neque nimium illi faciles, neque nimium severi
sint. Nam et nimia licentia bona indole solvit
et nimis et assidua castigatio ingenii vim enervat
nature quoque igniculos in puerum extinguit quod dum
timent omnia timent nichil possint. Fit quoque ut pene

unde ubi videntur
vacare ingenio [illegible]
ludendum non
labor est hiis d[illegible]
tinguere et ad fer[illegible]

semp(er) errent, qui in singulis rebus errare se timent
utque in quibus habundat, nimium contra largi retine
di erunt. Cet(erum) quod arbitrio suo plurimum committendum
conuenit et libertati ... quod obseruari se(mper) vere
euenit ut plerique ingenio liberali preditum du-
cta studia sibi contendunt ... manu inerta re
norari a quibusdam opposite quasi quibus repugnantes
in ipso cursu subsistere cogerent(ur) s(ed) profecto co-
...a et summa inopia bonitatis ingeniis nocere
consueuit. Nobilissimum bene agitur si propter maximum
durum ut ... semper a terra ... ad ro-
gam(us). Est pro(fecto) felix ciuitas que coget ad bonum Ste
s(ed) principibus ... beatas fore respublicas
si ut studiosi sapientie ... regeret ut ... vero
res sapientie studere contigisset s(ed) Claudius ne a
romanis principibus defraudemus sane doctus accepimus
et Neronem eius priuignum atque in principatu successo-
rem in primis doctum fuisse constat. quorum prior
insignis crudelis fuit. alter crudelitate atque odibus
... contaminabat. qui tamen obtentu clemencie
dixit optare aliquem se literas nescire quod et obtan-
dum sibi profecto fuerat si modo non alia ...
quam literarum ignarus clemens esse potuisset. s(ed) Cont(ra)
... de ... pauci tamen ... ...
et principes magnorum ... quamvis non magnopere docti
nihil tamen in modum coluit ut ad ... fortune
sue decesse indicaret. quod non esse ... mo-
destum ... optare liceat ... et in etate
qualibet liceat consequi non facile. nisi ab inicio
studio labore quam nobis paucissimis parandum sit cau
igitur in iuventute solerciam quam honestum senex

rure oblectare possit. Alia quod post immensum laborem
seu studia cum evenit senectuti comode omnia. Et post
sane magna cum languidum corporis remedium sive
sollicitis occupatoribus solacium. Alia duo post genera
vite liberat unum quod totum in ocio et speculacione
est alterum quod in actione negociorum consistit. In prio
re vero quamvis sit notitia quorum vita per solitudinem nemi
ne estimandum est latere. In posteriore vero quamvis
sit multis generosum. Alia qui ad rem ge
rendam animum applicat merito quantum propter eorum
qui susceperunt et eorum de quibus scribit prudentiam
rei sui possunt. Alia sive rem publicam administrat
sive fortis in bellis sive domi amicorum negocia
... habent fatigari quod alia ni
re comodius exercere valeat. ... certa inducat tempora
et tempore in quibus ab ... rebus vacare necesse est.
Alia a re publica sepe mutat plebem et non semper
geruntur bella et singulis diebus ... quod aliqui habent
quod domi continere et esse seorsum oportet. In hoc
igitur tempore cum nichil nobis ... omnium fortitudine ...
... libri fuerint nisi ... tempore in
dulgere ... incerto ocio tabescere volumus aut
more imitari Domiciani principis qui singulis diebus
certis horis secretum ab omnibus stilo ferreo muscas
insectabatur. Fuit hic quidem Vespasiani filius Titi
vero ... frater utrique patre longe impar.
Primo vero tanto cum ... toto orbe
probatissimus est habitus quem historie delicias
humani generis appellare ... et eius memoria
tam celebris quam ullius expectabit. ... Scipio
de se dicere solebat numquam minus ociosum quam

cum ociosus aut solus videor Cum ergo soli simus et ab omnibus ceteris curis vacui quid agere melius possumus quam libros concupire Ubi est ora[tio] ut amenissima ad cognoscendum vel ad bene senescere et vivendum efficacissima Cumque autem libris bene mandatum est perpetuo manet Quod autem verbis traditur non modo que dicta sunt sed et sermones quoque notat et cogitationes hominum effugit ac si pluribus exemplaribus vulgatum est Non facile potest interire si modo et dignitas accedat orationi Nam que sine dignitate scribuntur ea nec servant fidem nec subsistere diu possunt Preterea

ta iocunda lectio
scriptura vero

quid potest esse vita iocundior quam legere semper aut scribere et novas quidem et preteritas res antiquas cognoscere futuras vero conspicere loqui atque ita omne tempus quod et preteritum est et futurum nostrum facere O preclaram suppellectilem librorum inquam et nobis et o iocundam familiam ut recte Cicero appellat Utique et frugi et bene morigeram Non enim obstrepunt non inclamant Non est vorax non contumax Iussi loquuntur iussi et tacent Semper quoque ad omne imperium presto sunt A quibus nihil vocum nisi quod velis aut quantum vel audias Eos quidem qui nulla memoria non est omnium capax ac paucorum quidem tenax

rda memorie lectio
er scriptura vero

servande memorie loco habendos assumendosque censeo Sunt namque sive ac libri certa rerum memoria et scibilium omnium certa apotheca

Id est curare debemus ut quos a maioribus
recepimus si ipsi ex nobis nichil gignere pos-
sumus integros incorruptos atque inmaculatos
posteriori etati committamus. Idem in laude studii
eorum hominum dicit Francis. Pe. lib. 3o rerum memo-
randarum de studio Roberti regis Sicilie
et Siculie: Ego inquid dulciores et multo
cariores michi literas esse quam regnum et si
alterutro carendum sit equanimius me dyademate
quam literis cariturum. O vox vere philoso-
phica et omnium studiosorum hominum veneratione
dignissima quantum michi placuisti. Sagittam ubi
supra dicit: In discendo solet esse id quod impedimento
magno adiumento esse debuerat, intra videlicet
licet cupiditas discendi, que fit ut cun-
cta petit complecti volens nichil tenere valeat.
Sen. Ut enim superfluus cibus non nutrit sed
stomachum quidem fastidio efficit, vel sepius
vero corpus aggravat atque infirmat. Ita
multa rerum copia simul ingesta memorie
et facile in presenti elabitur et in futurum
imbecilliorem vim eius reddit. Quapropter cum multa
legant descripta studiosi, sed pauca eorum
deligant que decoquere eorum memoria possit
ut Ultima autem sciendi discendique cupiditate
coniuncta solet esse quedam curiositas inves-
tigandi et cum multa de singulis rebus discere

Conservandi libri nostri

pulchre dictum Roberti regis Sicilie

studeant variis uno tempore disciplinis incumbunt
et nunc illam nunc hanc referendo et ut quidem
una omnibus temporibus amplectendo. Unde vero et ne
dicam aliam quam et aliam quae vero non proficiunt
modicum sed et vehementer etiam damnosa est.
Nam ut in re est et proverbio dicitur Mensis
vina quae saepe transfusa sunt. Itaque et uni
rei inmorari decet et unum studio prosequi
disciplinas quam eo ordine capere quo sunt a suis
auctoribus tradita. Nam qui libros inordinate
legunt nunc a fine faciunt initium nunc media
intelligentes, hi ut temere nihil aliud proficiunt
quam ut omnia neglexisse videantur. Sed pro-
derit ut et de rebus studiis una cum soda-
libus crebro conferre. Acuit enim ingenium dis-
putatio, linguam erudit, memoriam confirmat.
Non vero multa disputando discimus et quae
sic discimus melius firmiusque firmius recordamur.
Sed et alios quoque docendo discimus non parum et
ipsa ingenia exercemus. Primus ad discendum gradus est
posse dubitare. Optimum proficiendi genus est docere
quod didiceris. Nec est discentibus quicquam tam
inimicum quam ut nimium de sua eruditione presu-
mant atque ingenio sibi confidant, quorum alterum
discendi curam tollit, alterum minuit. Sic ipsi
se fallunt. Nemini autem facilius est fallere quam
seipsum. Nemini damnum maius decipiendo fit.
ferent commode omnia si vitae ipsa dispensarent
si singulis diebus statutas horas lectioni

rius dabimus Neque negocio ullo abstrahemur
quominus aliquid cotidie legamus Nam et Alexander
lectitare in libris in libros plurimum
solebat Et Cesar et commentarios conscribens libros
scribebat Et Augustus in mutinensi bello eam
tantam operam dedisse fertur ut in castris legere
aut scribere cotidie aut declamare consueverat
quod potest urbano ocio intuemur quod nos
provocet a litterarum studio revocet. Utile est autem
Sed ut cuiuslibet temporis iacturam pro magna deputemus
et ita tempus quemadmodum et vitam et salutem curam
habeamus ut nichil inutiliter nobis depereat sed
Et super cenam legat et somnum quod non licet
operatur. Communiter phisici obesse ea visui
luminibus quod contendat quod et verum est si non
preter modum sed aut intencione nimia aut
per magnam securitatem ad fiat Sed et illud quod
prodere non nichil sit non bibliotecas magis
cerca atque in oculis instrumenta haberi constituamus
quibus horas et tempora metiri solent ut illud
quasi fluere labi quod videamus Cum eos lores
ipsis ad nichil aliud quam ad quod instituta
sit utem Nulla ibi aut occupacionem aut
cogitacionem eternam admittentes Sed sic in
alio capitulo Exercendum est ab infancia ipsum
corpus ad militiam et animus ad paciencia
formandus Et ibi In principibus maiore conve-
niet in militari militia instructos esse Nam
eos quidem oportet et pacis quidem ac belli
artibus habundare et posse exercitus ducere et

tpos suo corpe cu opus fuit depugnare pul
chre poss Delitie quide animos corpora qz
dissoluut, labor aut confirmat et indurat
Grai non nisi induratu durare in laboribz
posse cenu aute ita assueserant animo et
corpe vtent facile cu opus erit ad pericula
et difficultates vel subeundas Cuius in gene
neqz ex veteribz neqz ex nostris vllu exe
illustriq tibi ppone valeo quam patrem tuu
libent cui maioz tuoz ymagines tibi ppono
cos qz crebro studeo ad memoria tua reuocare
qm et est in illis quod magnifice sequi vi
deas Et domesticis exemplis solent hoies
magis excitari Nam vt gloriosu est suos Der
bnfaciendo viuere Ita et turpe iudicari so
let ab hijs quoz virtute honori nobis S
ceciniq moribz degenerare, Sz exercenda
est eni sp virtus et ad facta preclare
intendendus animus Est ibi dicentibz qz
in pmis leis tradendi erunt cu pmu S
poterunt vba formare Sic quomo crebris
p etate vti licebit Ibi exe vide arte
bellandi luctandi qz Sic quo pueri certas
horas et exercitiu corporis habeant et
certas leuario ludo deputent Sic non mo
quide pueros sed viros decet hoc facere
puls desterbuo qd et theodosium pncipe solitu pfiebent
spes ro vt diu quoda aut exerceret in armis aut
de subditoz negocijs mira docendo decerneret

nocte vero libro ad lucernam incumbet/ sed optime
quidem societas constabat si sancta sint
inter equales et erga superiores quidem reverentia
ad inferiores humanitas. cum paribus et moderato
facilius quam suavitate vere cum in opere durare
sic non possumus quam oportet lassamenti aliquid
indulgeri. Primum preceptum ad quod potissimum est
ne quis turpis ludus aut iocus surripiat. nisi
quietum aut crat ingenium et corporis vires corri-
peat. Ista ut Scipio et Lelius et augur Sce-
vola soliti sunt. dum animum remissiori vacaret
in litore maris et fluentium alveis conculas cal
culos quam sectare/ fiebat in hiis non nisi fractis
magnis laboribus. et cum essent etate iam proiecta
Sed laudabilior in hoc genere idem Scevola qui
optime pila dicitur lusisse. quod solitus forensibus
negociis et interpretandi iure civilis labore
fatigatus ad hoc potissimum esse recreandum
curru causa. Est cuiusdam genere recreationis cantu
pij. recreationis quam cura. que et delectatione plu
rima refovet animum et vim membrorum nu
tu labore quam confirmat Sed nec quidem erit
indecens cantu fidibus quam laxare animum. et
pytagoreorum hic mos erat. et fuit priscis
heroibus celebre. ut Achillem Homerus inducit
in hiis re solacium quesisse. Socrates ut ipse
senex didicit ita ingenuos adolescentes erudiri in
cantu et fidibus. Nos quidem ad lasciviam imitamen
tum sed ad motus animi sub regula rationis quam modera
dos. ut enim non omnis vox sed tamen que bene sonat ad

sonorum melodiam fit ita et motus anime non omnes sed qui
rationi conveniunt ad veram armoniam pertinent. Sed
Claudius cesar de alea ludo edidit quo studio
delectari solebat. Qui vero in eum deligentes ut omnem
substantiam negligant certe et universum fere tempus
amittant. His autem quibus studia litterarum voluptati
sunt varietas lectionis studium affert. nova quam lectio
veteris fastidium tollat. Providendum tamen erit quibus
prefuerit ut videat nil agere eadem opera quam vacare
ut demum operi labori quam possumus. Nam qui
semper intentissimus est nervus. nisi remittatur ali-
quando rumpi solet. quosdam autem accepimus in hunc
modum tempus distribuere solitos ut per diem et
noctem tertiam partem somno permitterent, tertiam re-
fectionibus ac curationi. reliquam liberalibus studiis
quorum ego neque damnare rationem satis audeo
neque probare penitus possum. Sed ut et affirmare
et audeo, eo labi nobis nunc etatem. Atque in
hoc nos dicimus vivere, qui plus temporis bonis
studiis mancipaverimus. Sequitur Nec patiendus filius
regum cum plebeio vili sordida quam ut lacera
lucebit aut trita clamide se prebere spectan-
dum. Nimia autem cultus venustas quam rara mulie-
brem animum designat et multe vanitatis ar-
gumentum est. Dat in adolescentibus quedam neque
otia vere pena severa animadversione punienda nisi
eum ex parte aliqua juventute compleverit plerique
vitia conservent in senectute. In conclusione
huius libri dicit Vergerius ad te Ubertine scripsi
non ut tam commonere facere quod sponte a te operi-
reat. quam ut recepissem ostendere tibi. quia si

…ũ distribuerem
…s no…

natura sequis ducem . nichil monitore opus habebis ad summa virtute optinenda Vise tm a te deficias pclara de te omia polli ceri indolem tua videt / laudem si quam nu pponi visus sum ita a me velim accipias Ut illos magis calcar ad bn faciendu estimes qui bnficiorum pmiu esse Adiuu igr su mis velibus te conuenit vt cu te pirespes bne qui hys tam generosis adolesscen tue prodigys digne respondeat Ne aut nature muneribus male vsus . aut illa de te tam egregia indolem mentita videat / seqr nichil tibi nisi teipsu videri defuisse etc

De Educacione iuuenum pulchre scribit Seneca libro 2o de ira ad nouatu dicens Nichil tam difficile et arduu qd non humana mens vincat et in familiaritate perducat continua

Nota meditacio Nulli sunt tam feri et sui iuris affectus vt non disciplina pdoment / sed facile est enim teneros adhuc animos componere Difficile recidunt vicia que nobiscum cre uerunt / seqr Consuetudo si grauis est alterum Naturam mutare difficile est Sed Nosse pfuit vt calentibus ingenys subtrahas vinum qd pueris negandum plato putat . et ignem vetat igne incitari seqr Cibis quoque prode moderacio enim voluptas lapat animos et recipit pulchre pseqr Nichil enim magis facit ira

Nota cundos qm educatio mollis et blanda . seqr Non resistet offensis . cui nichil umquam negatum est

nis sollicita semp(er) mater lacrimans abstrahit
cui de pedagogo satisfactu(m) est / sed causa
iracundie opinio incerta est, cui no(n) facile
credendu(m) est / quedam enim falsa veri speciem
continent. Dandu(m) est enim tempus debitare
credit dicit ^ Non sint aures criminatoribus faciles. Hec
quare natura virum suspectio notu(m) q(uod)
nobis sit. q(uo)d que multi studiu(m) libenter credimus
et auspicii vindicemus nostri / seq(ui)tur agendu(m)
est contra se causa absente et in suspenso
ira retinenda. Potest enim pena dilata exigi
non potest exacta revocari. Et ibi ubi sup(ra) pp
Est enim voluntarium animi virum non exp
licis que condicio quare forte evenit etc.

A 997 490

Ra

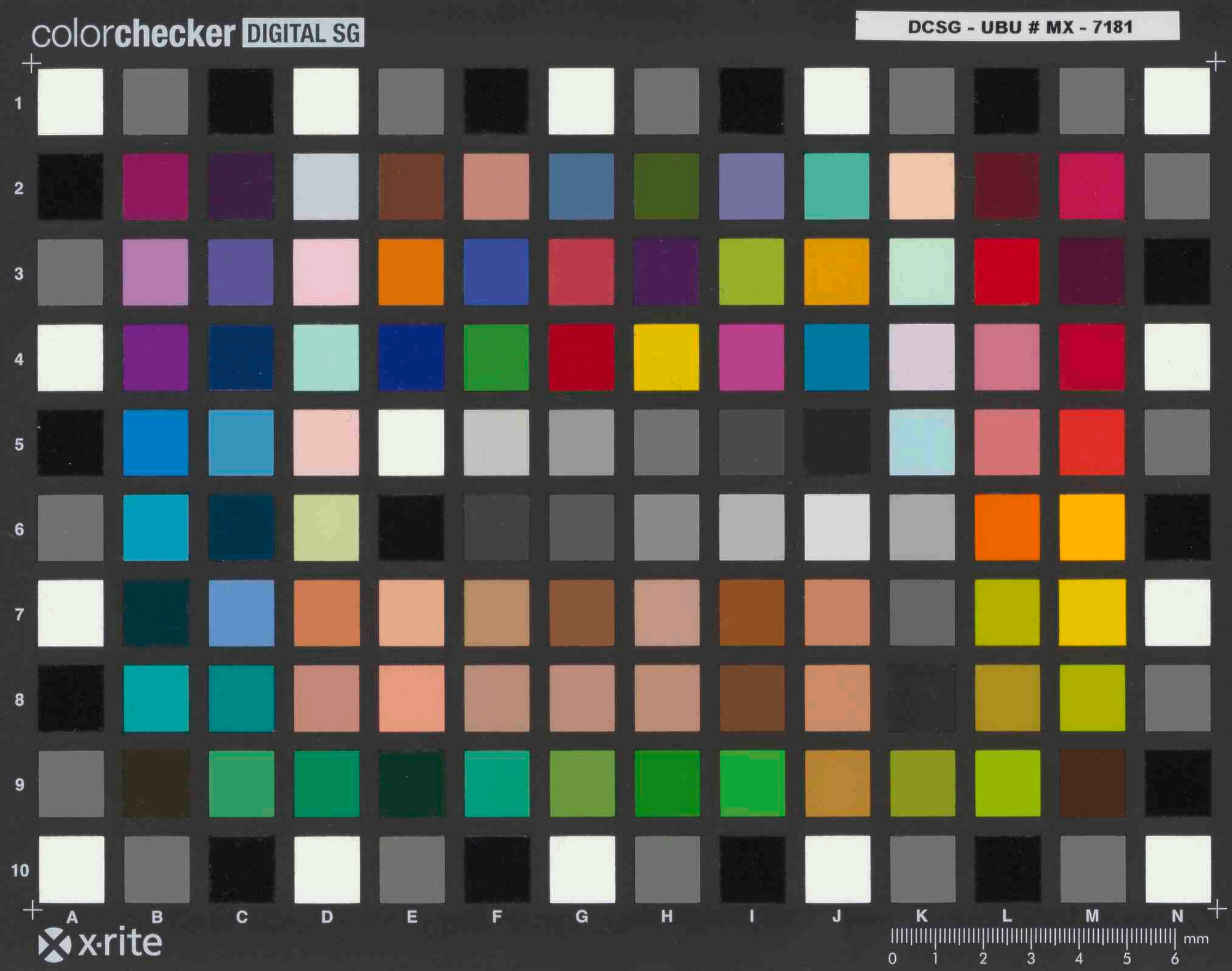
colorchecker DIGITAL SG
DCSG - UBU # MX - 7181
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A B C D E F G H I J K L M N
x·rite
mm
0 1 2 3 4 5 6